

daných městu Českému Krumlovu za panství rožmberského, Věstník KČSN 1902; A. Truhlář: Dodatky a opravy k biografii starších spisovatelů českých, ČČM 1913; J. Salaba: Smrt historika V. B., LF 1926; sb. Památník V. B. (Žatec 1931); K. Krofta: Bratrské dějepiscectví mimocírkevní, in O bratrském dějepiscectví (1946); Z. Malý: Březanovy poznámky o válkách husitských, ČSPS 1957 + V. B. a městská privilegia pražská, Jihočes. sborník hist. 1958 + O Březanově kronice, Jihočes. sborník hist. 1960; F. M. Bartoš: O B. autorství České kroniky, Jihočes. sborník hist. 1961 + Historik V. B. a jednota bratrská, Kostnické jiskry 1963, č. 17; V. Hadač: Drobné příspěvky k životopisu a dílu V. B., Jihočes. sborník hist. 1962; J. Kolár: Z mládí V. B., ČLit 1976.

jk

Matouš Václav Březina

† 1651 *Litomyšl*

Tiskař, vydavatel lidové četby.

Oženil se asi 1630 s vdovou po litomyšlském tiskaři Janu Rykovi a vydával v litomyšlské tiskárně hlavně drobné zábavné i populární naučné knížky pro lid a kramářské písně.

Sám byl autorem pamětních zápisků o litomyšlských událostech z let 1600—1645. Produkce jeho tiskárny dochovávala tradici nenáročného předbělohorského lidového čtení až do pol. 17. stol.

Z TISKAŘSKÉ PRODUKCE: Písničky pobožné (1631); V. Jakobeus Kuřelovský: Kalendář hospodářský a kancelářský (1632); Rozprávky tyto nadarmo nebudou... (po 1636); J. Tobeides Bítešský: Komédie o narození Krista Pána (1637); Kronika kratochvilná o ctné a šlechetné panně Meluzině (1644); T. Mouřenín z Litomyšle: Historia kratochvilná o jednom sedlském pacholku... a o poběhlém Židu... (1647).

jk

Otokar Březina

* 13. 9. 1868 *Počátky* u Pelhřimova

† 25. 3. 1929 *Jaroměřice nad Rokytnou*

Básník, esejista, prozaik a myslitel, představitel symbolismu a jeden z největších zjevů novodobého českého básnictví. Ve svém díle hledajícím odpovědi na základní otázky o smyslu života spojil zkušenost vlastního lidského a myšlenkového zrání, podepřeného rozsáhlou konfrontací s dědictvím nejrůznějších kultur, s výrazovými prostředky moderního evropského básnictví. Zejména novou básnickou obrazností, vytvářenou řetězci metafor a vycházející z oblastí racionálního poznání, a hudebností svého volného verše trvale ovlivnil celý vývoj českého básnictví 20. století.

VI. jm. Václav Jebavý. Narodil se ze třetího manželství počáteckého obuvníka a vyrůstal jako jediné dítě starších rodičů. Základní školní vzdělání získal v Počátkách. 1883 přestoupil z tamější měšťanské školy do 4. tř. reálky v Telči, kde vlivem učitelů L. Čecha a J. Mláčka vládl čilý kulturní ruch, kterého se účastnil i B. Po maturitě (1887) přijal místo učitele v Jinošově u Náměště n. Oslavou; zde se seznámil s teosofkou Annou Pammrovou, se kterou si celý život dopisoval (tato korespondence spolu s korespondencí se spolužákem F. Bauerem zachycuje B. myšlenkové zrání v tvůrčím údobí). Po doplňovací maturitě na učitelském ústavu v Praze působil v Nové Říši na Moravě (1888—1901). Zde žil osaměle a věnoval se, zejména po smrti rodičů (v únoru 1890), studiu jazyků, literatur, filozofických spisů a vlastní literární tvorbě. 1894 složil v Soběslavi učitelskou zkoušku pro měšťanské školy, na nichž učil od 1901 v Jaroměřicích n. Rokytnou (1901—05 na chlapecké, pak na dívčí), od 1914 se sníženým úvazkem. Od 1919 měl až do svého penzionování (1925) tvůrčí dovolenou. Za své dílo získal B. řadu poct; 1913 byl jmenován dopisujícím, 1923 řádným členem ČAVU, 1919 čestným doktorem filozofie UK v Praze. Nabídnutou profesuru filozofie na brněnské univerzitě 1921 odmítl. 1921 a 1928 byl navržen za českého kandidáta pro Nobelovu cenu. 1928 obdržel tzv. velkou Státní cenu, celou částku (100 tisíc korun) však věnoval Svatoboru. — Pohřben v Jaroměřicích n. R.

První básnické pokusy O. B. vznikly ještě v Počátkách (sbírka *Ohlasy duše*, ovlivněná V. Hálkem). Raná tvorba, podnětená četbou

a vlasteneckým prostředím telčské reálky, se opírala o patos běžné rétorické poezie a ani B. drobné prózy nevybočovaly z dobového rázu tehdejší české literatury (V. Beneš Třebízský, J. Neruda, S. Čech). Později, po soustavném studiu světové, zejména francouzské literatury, prohluboval B. postupně psychologický realismus svých próz (*Důležitý den ze života přítstipkáře, Protějšť okno*), který vyvrcholil 1892 v *Románu Eduarda Brunnera*; práce zasláná již k otištění v Šimáčkově Světozoru byla později B. vyžádána nazpět a zničena. Po smrti rodičů zesílil B. zájem o otázky smyslu lidského života. Seznámení s moderní symbolistickou tvorbou (Baudelaire) a s programovými statěmi F. X. Šaldy přivedlo B. znovu k poezii, která mu měla umožnit bezprostřednější zachycení jeho duševních stavů a myšlenek (příklon ke generaci 90. let vyjádřil 1895 i podpisem Manifestu české moderny). Vlastní B. dílo, podle básníka vyjádření začínající až básněmi první knihy, zrcadlí jeho myšlenkový vývoj i jednotlivé jeho stupně. První kniha básní (*Tajemné dálky*) odkrývá v reflexivních zpovědích kořeny jeho básnické individuality, které nalézají především v chudobě a v osamělosti a v touze vymanit se z úzkých hranic životní existence uměním. Pesimistické ladění knihy, pramenící z obtíží dosáhnout zamýšlených cílů, překonal B. v básních další své sbírky (*Svítání na západě*) pochopením bolesti, samoty a smrti jen jako přechodného stadia nekonečného života. Ve své třetí knize (*Větry od pólů*) viděl B. předpoklad dalšího vývoje jednotlivce i lidstva ve vzájemné lásce a pochopení. Všeobjímající láska je tu klíčem k hlubšímu poznání zákonů života člověka a přírody. Za nositele tohoto poznání i stálého pokroku lidstva pokládal B. zprvu geniální jedince (*Stavitel chrámu*), později však došel k závěru, že dosažení absolutního poznání zákonů světa nezávisí jen na duchovní práci jedinců, nýbrž na činnosti všech lidí, i fyzicky pracujících, kterým byl upírán podíl na duchovním i hmotném bohatství země i účastenství na stavbě dokonalejšího světa (*Ruce*). Pátou sbírkou, oslavující život a práci jako dar, kterého si každý má vážít, se v podstatě uzavírá B. básnická činnost, neboť další sbírku básní (podle svědectví J. Demla se měla nazývat *Země*) již nedokončil a 1907 se jako básník, od 1908 i jako esejista pro veřejnost trvale odmlčel. Své myšlenky šířil jen v rozmluvách s četnými návštěvníky,

kterí za ním přicházeli do Jaroměřic. — Do filozofických esejí (*Hudba pramenů*), které osvětlují základní myšlenky B. tvorby, uložil své názory na význam umění a na jeho místo v procesu poznání, na stálý vývoj člověka a přírody, na podíl jednotlivce a mas na vývoji společnosti, na nejvyšší spravedlnost, hodnotu každé přítomnosti, aj. Je z nich, stejně jako z jeho básní, patrné jeho přesvědčení o existenci dosud nepoznaných oblastí života i chápání umění jako jediného pojítka mezi těmito oblastmi a reálným světem. Vývoj B. myšlení se odrazil i ve vývoji jeho básnického výrazu. Pravidelný rýmovaný verš (alexandrín) první sbírky vystřídal v meditativních básních verš volný, umožňující v celé šíři postihnout nový rejstřík smyslových dojmů a významová bohatství myšlenky. B. jazyk, dosahující místy suggestivní hudebnosti, charakterizuje kupení přirovnání a metafor a užívání cizích slov a odborných termínů, čerpaných zprvu převážně z oblasti náboženské, později ze všech oblastí lidské činnosti, zejména z oboru přírodních věd a práce venkovského člověka. Právě těmito výrazovými prostředky, jejich v české poezii mimořádně důsledným emocionálním využitím, vytváří se v B. tvorbě kontakt básníka světa s životní realitou, který je zdrojem trvalých hodnot jeho díla. Novými výrazovými možnostmi poezie, kterými dokázal vyjádřit i složité filozofické myšlenky, obrazností jazyka i strukturou verše působil B. nejen na básníky 90. let, nýbrž i na celou českou poezii 20. století.

PSEUDONYMY, ŠIFRY: Václav Danšovský (Vesna), Václav V. Danšovský; -V-, -v-, (Orel, Orlice), V. D-ý. ■ PŘÍSPĚVKY in: Almanach secese (1896); Almanach na rok 1900; Kalendář neodvislého dělnictva (1900); Lid. noviny (1911); Lumír (1898—1900); Moderní revue (1894—1907); Mor. orlice (1890); Niva (1892—1900); Novina (1908); Nový kult (1899); Nový život (1896—1901); Obrázková revue (1899); Orel (1887—90); Orlice (1887—89); Rozhledy (1895—98); Sborník pro filozofii, mystiku a okultismus (1897—98); Srdce (1902); Vesna (1886—97); Volné směry (1897—1906). ■ KNIŽNĚ. *Beletrie*: *Tajemné dálky* (BB 1895); *Svítání na západě* (BB 1896); *Větry od pólů* (BB 1897); *Stavitel chrámu* (BB 1899); *Ruce* (BB 1901); *Hudba pramenů* (EE 1903); *Zrcadlení v hloubce* (E 1924); *Smysl boje* (E 1925); *Přítomnost* (E 1927, ed. B. Bělohávek); *Jediné dílo* (E 1928, ed. B. Bělohávek); — posmrtně: *Dílo smrti* (E 1930, ed. M. Lukšů a E. Chalupný); *Skryté dějiny* (E 1931, ed. O. Fiala); *Slovo* (E 1931, ed. O. Fiala);

Mír (E 1932, ed. O. Fiala); Nové eseje (1935, obs. Skryté dějiny, Dílo smrti 1., Mír, Slovo); Oslnění svobody (E 1939, ed. O. Fiala); Eseje z pozůstalosti (1967, ed. O. Fiala, obs. dosud vydané EE a E Stavba ve výši); Návrat (B 1968, ed. O. Fiala); Skryté dějiny (EE 1970, ed. J. Zika). — *Výbory*: Výbor básní O. B. (b. d., 1910, usp. E. Lešehrad); O. B., A. Sova, V. Dyk (b. d., 1912, usp. M. Hýsek); Úvod do studia O. B. (1918, usp. F. Tichý); Výbor básní a próz (1920, usp. E. Lešehrad); Bezruč — Sova — B. (1926, usp. K. Hlák); Z díla O. B. (1927, usp. E. Lešehrad); Z díla O. B. (1932, usp. E. Lešehrad); Modlitba za nepřátele (1966, usp. M. Červenka); Nebezpečí sklizně (1968, usp. M. Červenka); O. B. (1970, usp. J. Zika). — *Souborná vydání*: O. B. Básnické spisy (Spolek výtvarných umělců Mánes, 1913, 1 sv., další vyd. 1916, 1920, 1926); Básnické spisy 2 (Litomyšl 1926, 2 sv., obs. dosud nevydané básně z 1901—06); Spisy O. B. (ČAVU v nakl. Melantrich, 1933, 3 sv., ed. M. Hýsek; další vyd. 1. sv. 1942, 1948); Básně (Čs. spisovatel, 1958, 1 sv., ed. J. Zika); O. B. Básnické spisy (Čs. spisovatel, 1975, 1 sv., ed. B. Štorek). ■ **KORESPONDENCE**: Dopisy O. B. 1 (F. Bauerovi z 1887—1901, ed. M. Hýsek, 1929); Dva dopisy O. B. (O. Pickovi z 1914 a 1916), Nár. práce 5. 4. 1929; F. Navrátil: Z dopisů O. B. svému rodišti (z 1915—28), Nár. listy 19. 4. 1929; Několik dopisů O. B. (E. Lešehradovi z 1902—29 a nakladateli F. Šimáčkovi z 1892; 1930); Dopisy O. B. Zdeňku Záhořovi (z 1917—28), Cesta 1929/30; Dopisy O. B. 2 (E. Chalupnému z 1904—28, ed. E. Ch., 1931); Dopisy O. B. A. Pammrové (z 1889—1905, ed. A. P., 1932); Dopisy O. B. 3 (F. Bílkovi z 1900—29, ed. V. Nečas, 1932); Listy O. B. Jakubu Demlovi (z 1903—28, ed. J. D., 1932); A. Veselý: B. dopisy z mládí (K. Vodickovi z 1886—87), Kolo 1932 + Opis O. B. J. Voborníkovi (z 1902), Kolo 1933; Listy O. B. Anně Pammrové (z 1905—28 a několik dopisů z 1890—1926, ed. J. A. Verner, 1933); Korespondence O. B. s K. Dostálem-Lutinovem (z 1896—1904, ed. O. Svozil, 1939); V. J. Pokorný, F. Jech: Z dopisů O. B. Eduardu Pillerovi (z 1888—93), Hlídká 1940; Vzájemné dopisy O. B. a F. X. Šaldy (z 1898—1922, ed. E. Chalupný, 1939); Duchovní přátelství (vzáj. koresp. L. Klímy s E. Chalupným a O. B. z 1915—22, ed. J. Kabeš, 1940); Hledání a jistota (vzáj. koresp. s O. Theerem z 1912—16, ed. J. Kabeš, 1946). ■

BIBLIOGRAFIE: A. Veselý: O. B. Osobnost a dílo (Brno 1928, obs. též přehled čas. přisp.); J. Brambora: Bibliografie O. B. + Prolegomena a paralipomena a doslov k soupisu B. prací, obě Rozpravy Aventina 1928/29; M. Papírník, A. Zikmundová: Knižní dílo O. B. (1969); J. Kubíček: O. B. Soupis literatury o jeho životě a díle (1971). ■ **LITERATURA**: M. Marten: O. B. (1903); G. R. Opočenský: O. B. (1909); S. Zweig: O. B. (1910, přel. Z. Doležil); E. Saudek: O poezii O. B. (Videň 1912); M. Marten: O. B. (1915) → Akord. Mácha, Zeyer, B. (1916); J. Sta-

něk, J. Durych: O. B. 1868—1918 (Přerov 1918, změn. vyd. stati J. Durycha 1928); E. Lešehrad: Hledači mystických pramenů (1922); V. Zelinka: O. B. (1923); J. V. Sedlák: Gotické sny (Nová Říše 1927) + Hovory s věčností (Nová Říše 1927); M. Dvořák: Tradice díla O. B. (Břeclav 1928); In memoriam (Stará Říše 1929); A. S. Mágr, O. Pick: Chvilé s O. B. (1929); J. Moučka: Z rozprav s O. B. (1929); G. Picková-Saučková: Hovory s O. B. (1929); J. Rambousek: Hrst vzpomínek na básníka B. (Kežmarok 1929); E. Saudek: Pod oblohou O. B. (1929); J. Staněk: O. B. (Přerov 1929); V. Závada: Za Otakarem B. (1929); F. Jech: Místo harmonie a smíření (Mor. Budějovice 1930); J. M. Sedlák: Vlny k druhému břehu (Nová Říše 1930); L. Syllaba: Lékařská návštěva u O. B. před jeho smrtí (1930); J. Deml: Mé svědectví o O. B. (1931); J. Doležal: O. B., příprava k poznání jeho díla (Třebíč 1931); J. Durych: O. B. (1931); J. Rambousek: Básník O. B. a Jakub Deml (Kežmarok 1931); J. Černoch: Zima a léto s B. a Úlehlou na jaroměřické škole (Olomouc 1932); F. Navrátil: O. B. a město Počátky (Počátky 1932); J. Vrba: O. B. a jiní přátelé v mé paměti (1932); F. Jech: Hvězdné nebe O. B. (Jaroměřice 1933) + O. B. (Mor. Budějovice 1934); T. Zapletal: Tichý oceán (Pelhřimov 1933) + Město (Pelhřimov 1934); F. Bílek: Moje radost nad O. B. (1935); R. Habřina: B. a Nietzsche (Olomouc 1935); R. Pannowitz: Vzpomínka na O. B. (Tasov 1936); A. Pogonowski: Twórczość O. B. (Varšava 1936); A. Pospíšilová: O. B. (Olomouc 1936); P. Fraenkl: O. B. (Kroměříž 1936) + O. B. Mládí a přerod (1937); J. Ošmera: O. B. (1937); J. M. Sedlák: Meditace z let 1916—1930 (Rýmařov 1938) + Památce O. B. (Rýmařov 1938); sb. In memoriam (Domažlice 1939); L. Jelínek: O. B. ze všedního rozhovoru (1940); A. Pammrová: Mé vzpomínky na O. B. (1940); L. Kratochvíl: B. vychovatelské poselství (1941); sb. Stavitel chrámu (1941); V. Lesný: Básnický zápas O. B. (1945); B. Pernica: O. B. intimní (1947); O. Králík: O. B. 1892—1907 (1948); J. B. Čapek: Básník vesmíru a člověka (Počátky 1968); sb. O. B. (1968); O. Fiala: Studie z novofříšského období O. B. (1969); J. Zika: O. B. (1970); sb. Stavba ve výši (Brno 1970). ■ F. V. Krejčí: Nové proudy a dekadence + Český mystik a symbolista, obě Rozhledy 1894/95; + ref. Svítání na západě, Rozhledy 1895/96; S. Bouška: ref. Tajemné dálky, Hlídká lit. 1895 + O. B., Nový život 1896; ■ ref. Větry od pólů: Kj. (F. V. Krejčí), Rozhledy 1897/98; F. X. Šalda, Lit. listy 1897 → KP 3 (1950) ■; ■ ref. Stavitel chrámu: F. V. Krejčí, Rozhledy 1898/99; O. Theer: O. B. a Stavitel chrámu, Lumír 1899/1900 ■; M. Marten: Kniha mystická (ref. Ruce), Srdece 1901/02; K. V. Prokop: První tři básnické sbírky O. B., Komenský 1902; S. Bouška: Básník mystik, Nový život 1903; J. Deml: Slovo k Hudbě pramenů, Nový život 1903; O. Theer: ref. Hudba pramenů, Lit. listy 1903/04; H. Dlouhý (T. Hudec): Moderní mystik, Hlídká 1903; E. Chalupný: O. B. Rozbor psycho-

- logický. Ženský obzor 1903/04 + O. B. Estetické kapitoly, Přehled 1902/03 → Drobné spisy 2 (1912); J. Karásek in Impresionisté a ironikové (1903); E. Lešhrad in Ideje a profily (1903); E. Chalupný: O. B., Čechische Revue 1906/07; A. Novák: Velký syntetik, Přehled 1907/08; F. X. Šalda: O. B., Novina 1908 → KP 7 (1953); M. Hýsek: O. B., Lumír 1908/09 + Tolstoj a B., LidN 10. 12. 1910; A. Procházka in České kritiky (1912); E. Saudek: O poezii O. B., Volná myšlenka 1912; E. Chalupný: Básnické spisy O. B., Přehled 1912/13 → Fejetony (1913); R. Medek: Heroismus evoluční naděje, k básnickým spisům O. B., Moderní revue 1913, sv. 27; F. X. Šalda: Vývoj a integrace v poezii O. B., in Duše a dílo (1913); J. Vodák: K novému vydání básní B., Čas 14. 9. a 21. 9. 1913; J. Hronek: Dramatický ráz lyriky B., Vychovatel 1916; ■ jubilejní rok 1918: J. Deml: Příroda v díle O. B., Kmen 1917/18 → Šlépěje 4 (1919); V. D. (Dyk): K padesátým narozeninám O. B., Lumír 1918; F. Götz: O. B., Komenský 1917/18; Š. Jež: Člověk, společnost a lidstvo v díle B., Čes. revue 1918/19; K. Kačer: Rytmičká struktura B. verše, Lípa 1918/19; P. Moudrá: K jubileu básníkovu, Ženský obzor 1918; A. Novák: Národní význam O. B., Národ 1918 → Z času zažíva pohřbených (1923) + Mystik českého venkova, Venkov 13. 9. 1918 + Prózy O. B., Venkov 1. 10. 1918; M. Rutte: O. B., Cesta 1918/19; R. Svobodová: Jaroměřická škola, Lípa 1918/19; F. X. Šalda: Národní podobenství tvorby B., Kmen 1918/19 → KP 10 (1957); J. Vrba: K mistrově padesátce, Vzlet 1918 ■; V. Bitnar: O. B. a Katolická moderna, Archív literární 1919; J. Deml: Myšlenky o díle O. B., Lípa 1918/19; V. Lesný: O. B. a staroindická filozofie, Lípa 1918/19; V. Martínek: O. B., Mor. slez. sborník 1918/19; J. Staněk: B. názory filozofické a sociální, Obzor 1919; A. Šár: Tvůrčí konfese, Ruch 1919; J. Bartoš: K metafyzice umění u O. B., Lípa 1919/20; R. Medek in Dva hlasy (1921); A. Novák: Krajinářský živel v poezii O. B., Lumír 1921 → Nosiči pochodní (1928); V. Zelinka: B. a Vrchlický + Všemohoucí metafora, obojí Archa 1923; J. Durych: Vnější záhady v životě O. B., Rozmach 1925; M. Dvořák: Několik slov k poslednímu výboru z díla O. B., Tvar 1927; P. Fraenkl: Několik poznámek na okraj Lešehradova výboru z díla O. B., Sever a východ 1927 + Inspirační zdroje v poezii O. B., Sever a východ 1927 a 1928; V. Lesný: Indická moudrost v poezii českého básníka, in Duch Indie (1927); O. Skála (O. Fiala): Smrt v díle O. B., ČMF 1927; ■ jubilejní rok 1928: V. Bitnar: Jubileum B. básně Nejistoty, Lid. listy 12. 9. 1928; K. Čapek: Otokaru B., LidN 13. 9. 1928 → Ratolest a vavří (1947); J. Deml: Básník víry, Tvar 1928; M. Dvořák: Básnický odkaz B. a jeho dědic, Tvar 1928 + Pohyb v díle O. B., Host 1928/29; P. Eisner: Vykupitel, Rozpravy Aventina 1928/29, č. 3; P. Fraenkl: Básnický typ O. B., Rozpravy Aventina 1928/29, č. 1—4; B. Fučík: Metafora, Tvar 1928 + Duše republiky, Volné směry 1928/29; G. (F. Götz): O. B., NO 13. 9. 1928; A. Habřina, R. Habřina: O. B. a Jinošov, LidN 13. 9. 1928; J. Hora: K jubileu O. B., LitN 1928, č. 33 + O. B., RP 13. 9. 1928 → Poezie a život (1959); M. Hýsek: O. B., NL 13. 9. 1928 + Z chlapeckých veršů O. B. + Ze staré B. korespondence, obojí NL 14. 9. 1928; J. Karásek: Jak povstal pseudonym O. B., Lit. rozhledy 1928/29; J. Kodíček: O. B., Tribuna 13. 9. 1928; K. (F. V. Krejčí): O. B., PL 13. 9. 1928; J. Mahen: Ze začátků O. B., Panoráma 1928/29; A. Novák: Příklad O. B. + O. B. v Nové Říši, obojí LidN 13. 9. 1928; K. Polák: Rilke a B., Rozpravy Aventina 1928/29, č. 15; jv. (J. Vodák): Šedesátník O. B., Čes. slovo 13. 9. 1928 → Cestou (1946); V. Závada: Místo blahopřání několik improvizací, Rozpravy Aventina 1928/29, č. 1; V. Zelinka: Ještě k B. jubileu, Hudba a škola 1928/29 ■; ■ rok smrti 1929: F. O. Babler: Březiniana, Archa 1929; J. Bartoš: O typu lidí timidních, Filozofie 1929; J. Brambora: Pocta básníku O. B., NL 15. 12. 1929; K. Čapek: Magister divinus, LidN 26. 3. 1929 → Ratolest a vavří (1947); J. Durych: Znovu k dílu O. B., Tvar 1929; O. Fiala: K rukopisné pozůstalosti O. B., LidN 24. 12. 1929; O. Fischer: B. rým, Tvar 1929 → Duše a slovo (1929) + B. a Sova, LidN 30. 3. 1929 + O. B., Naše doba 1929; B. Fučík: Odešel kníže, Rozpravy Aventina 1928/29, č. 29; A. Fuchs: O. B. a katolická mystika, Pestrý týden 1929; F. Götz: O. B. mrtev, NO 26. 3. 1929; J. Hora: O. B. mrtev, RP 26. 3. 1929 + Nad hrobem O. B., Plán 1929 → Poezie a život (1959); F. Horečka: O vztahu básníka O. B. k malířství, Rozpravy Aventina 1928/29, č. 32; M. Hýsek: B. studentská báseň o Husovi, LF 1929; H. Jelínek: Le mysticisme d'O. B., L'Europe centrale 1929; J. Karásek: Počátky O. B. v Moderní revui, Čes. bibliofil 1929; O. Králík: F. X. Šalda jako kritik O. B., Tvar 1929; m.: O. B., Hlídka 1929; J. M. (Mahen): Když zemřel velký básník, Index 1929; P. Moudrá: B. sociální mystika, Čes. slovo 27. 3. 1929; A. Novák: O. B. + Život O. B., obojí LidN 26. 3. 1929 + O. B. a vlastenectví, LidN 27. 3. 1929; F. Pala: O. B. a hudba, Čes. slovo 28. 3. 1929; A. Pammrová: Moje první setkání s O. B., Ženský obzor 1929; F. Peroutka: O příbuznosti s O. B., Přítomnost 1929 → Ano a ne (1932); O. Pick: O. B. a jeho němečtí překladatelé, Hovory Sfinx 1929; A. Pražák: O. B., Bratislava 1929 → Míza stromu (1940); M. Rutte: Stavitel chrámu, in Doba a hlasy (1929) → Mohyly s vavřínem (1939); E. Saudek: Žena v díle O. B., LitN 1929, č. 7; F. X. Šalda: B. básnická metafora, LitN 1929, č. 7 + Básníkovo dílo a básníkovo soukromí + Problémy březinovské, obojí SZáp 1929/30; T. Trnka: O. B. jako filozof (se 4 dopisy z 1920—27), Rozpravy Aventina 1928/29, č. 31; an. (B. Václavěk): Za Otakarem B., Red. 1928/29; A. Veselý: O. B. a skupina Moderní revue, Čes. republika 4. 6. 1929 + Za Otakarem B., Pískle v trní 1929; jv. (J. Vodák): O. B. mrtev, Čes. slovo 26. 3. 1929; Z. Záhoř: O extatické stránce poezie O. B., Cesta 1928/29 + Život O. B., Panoráma 1929/30 ■; ■ rok 1930:

E. Chalupný: Názory O. B. o náboženství, Sociologická revue 1930 + Posmrtné eseje B., zvláště Dílo smrti, Nová Říše 1930; B. Koutník: B. hovory, Čin 1929/30; B. Neumannová: Žena v životě O. B., Rozpravy Aventina 1929/30, č. 33; F. Novotný: Vladářů snů, sb. Studie a vzpomínky dru A. Novákovi k padesátým narozeninám (1930); M. Novotný: Pod oblohami O. B., Lit. rozhledy 1929/30; J. Opolský: Za O. B., Almanach ČAVU 1930; A. Pammrová: Neuspokojivá informace Zvídavým, Kolo 1930; B. Slavík: B. esej, Archa 1930 + Esej B. a Unamunův, Akord 1930; V. Stupka: O. B. a Paul Valéry, sb. Slavnostní inaugurace rektora 10. listopadu 1930, Brno 1930; J. Wojkowicz: Imaginární partner O. B., Lit. rozhledy 1929/30 ■; I. Ballo: O. B. a Slováci, Slov. pohľady 1931; O. Fiala: Ediční poznámky in Slovo O. B. + stať in O. B. Skryté dějiny, obojí Nová Říše 1931; ne (A. Novák): O. B. a E. Krásnohorská, LidN 14. 10. 1931; F. X. Šalda: Z nové literatury o O. B., ŠZáp 1931/32; A. Veselý: Z pozůstalosti O. B., Čs. republika 1931; Z. Záhoř: Textové rozdíly mezi prvním a druhým vydáním Hudby pramenů, ČMF 1931; J. Durych: O. B. a Viktor Dyk, Lumír 1932; O. Fiala in O. B.: Mír (Nová Říše 1932); P. Fraenkl: Z rukopisné pozůstalosti O. B., NO 7. 8. 1932; R. Habřina: O. B. a žena, Středisko 1931/32; -vh- (M. Hýsek): Od smrti O. B., LF 1932; A. Novák: Viktor Dyk a O. B., Lumír 1932; J. Portman: Mé styky s O. B., Vitrínka 1932; E. Saudek: Duše v díle O. B., Kalendář česko-židovský. Ročenka 1932/33; F. Soldan: O. B. myslitel, Rozhledy po literatuře a umění 1932; A. Veselý: O. B. ve světle díla Goethova, Goethův sborník (1932) + Setkání O. B. s J. W. Goethem v přírodě, Lumír 1932; F. Jech: O. B. o poezii pro mládež, LF 1933; V. Lesný: Influence of ancient Indian philosophy on Czech poet O. B., India and the World (Kalkata) 1933; E. Saudek: Tři modlitby O. B., Kalendář česko-židovský. Ročenka 1933/34; A. Veselý: O. B. intimní, Kolo 1933; F. Vodička: B. a Baudelaire, ČNM 1933; E. Chalupný: B. prvotiny, Rozhledy po literatuře a umění 1934; M. Bezděk: O. B. a Epilog Josefa Suka (s B. dopisem b. d.), Tempo 1933/34; E. Kompertová: Adjektivum O. B., Bratislava 1934; O. Králík: Setkání básníků, Lumír 1934; E. Lešehrad in Hledači skrytých pokladů (1934); J. Bukáček: B. a Dante, Lumír 1935 (i sep.); M. Dvořák: O skladbě B. metafor, LUK 1935; M. L. Hirsch in Poèmes d'O. B. (Paříž 1935); E. Chalupný: Posmrtné eseje B., Panoráma 1935; A. Janáček: Zrození básníka O. B., ČNM 1935; K. Svoboda: Česká estetika po Hostinském, Naše věda 1935; M. Dvořák: Boj o O. B., Akord 1936; P. Fraenkl: Z mládí O. B., Kolo 1935/36 + B. Modlitba večerní, LUK 1936 + Mácha a B., alm. Chudým dětem 1936; A. Janáček: O. B. a F. X. Šalda, ČMM 1936; F. Navrátil: Rod básníka O. B., Časopis Rodopisné společnosti českosl. 1935/36 (i sep.); F. Vodička: Březinovská literatura od roku 1929, ČMM 1936; J. Krecar: Rukopis tvář myšlenky,

in Z křížovaty nad Vltavou (1938); V. Bitnar: Metafora luny v lyrice O. B., Archa 1939; S. Bouška: O. B., Zvon 1938/39; M. Čapek: B. víra, Naše doba 1939; J. Durych: O. B. a Anna Kateřina Emmerichová, Lumír 1938/39; O. Fiala: Mlčení O. B. v zrcadle korespondence a hovorů, LF 1939; A. Veselý: Proč O. B. nevydal druhou knihu esejů, Čes. slovo 1. 4. 1939; S. Zedníček: B. a Deml, Archa 1939; M. Zich: B. a Hölderlin, Archa 1939; M. Jerhotová: Stavba B. metafor + K pojmu „hudebnosti slohu“ O. B., obojí ČMF 1939/40; O. Králík: Bolest v poezii O. B. + B. báseň Podobná noci, obojí Výhledy náboženské, kulturní, sociální 1940 + Pojetí bolesti ve Větrech od pólů, Řád 1940; A. Novák: O. B., sb. Za Arnem Novákem, Brno 1940; F. Jech, F. Šindelář, B. Ryba: O. B. a klasické jazyky, LF 1941; E. Jurčínová: Julius Zeyer a O. B., LidN 27. 4. 1941; O. Králík: B. báseň Vladářů snů, sb. Morava Arne Novákovi (1941); an.: Matka v životě O. B., Čes. deník 13. 7. 1941; V. Bitnar: Julius Zeyer a O. B., Akord 1942/43; M. Dvořák: Vůle v díle O. B. + Zvuk a slovo aneb drama dnešní lyriky + Přítomnost díla B., vše Akord 1943/44; O. Králík: O. B. a František Bílek, Archa 1945/46; F. Pražák: O. B. in Spisovatelé učitelé (1946); M. Szyjkowski: O. B. a Julius Slowacki, Slovesná věda 1947/48; A. Veselý: Básník a doba, Kytice 1948; F. Vodička: O významu O. B., LidN 24. 3. 1949; R. Havel: B. a Schopenhauer, LF 1949; O. Horáková: Malá statistika O. B., Oběžník Kruhu přátel českého jazyka 1949; O. Králík: Anna Pammrová a O. B., LF 1949; J. Pogonowski: Nové hlasy o O. B., Slovesná věda 1949; J. Janů: O poezii O. B., LitN 1954, č. 12 + in O. B.: Básně (1958); J. Petrmičl: Za živa zazděná má píseň..., RP 13. 9. 1958; F. Jílek: Básník — myslitel lidské řeči, Lid. demokracie 27. 9. 1958; M. Červenka in Český volný verš devadesátých let (1963) + B. verš, ČLit 1965; O. Fiala: Mlčení O. B., Časopis Mor. muzea v Brně 1965 + Poslední esej O. B., HD 1966; M. Červenka: Březinovské úvahy, in Symboly, písně a mýty (1966); J. Bednář: Odcizení v B. poezii, Plamen 1968; M. Červenka: Osud v zrcadle dopisů, in O. B.: Nebezpečí sklizně (1968) + O. B. v září 1968, RP 13. 9. 1969; J. Janů in O. B.: Nebezpečí sklizně (1968); O. Králík: O. B. po stu letech, Červený květ 1968; J. Mourková: Volní charakter B. poezie, Plamen 1968; O. Sus: Velký univerzalista, HD 1968; S. Šmatlák: O kozmickom optimizmu O. B., Nové slovo 1968, č. 17; V. Závada: O. B., Čtenář 1968; K. Bednář: O. B. dnes, in Střepiny, o které jsem se pořežal (1969); M. Dvořák: Apoteóza klasů, Vlastivěd. ročenka okr. archivů v Blansku 1969; J. Hrabák in O. B.: Básnické spisy (1975); J. Loukotka in O náboženství a umění (1977).

dh